

5 MAYIS 2022

YIL 3 SAYI 24

SYNERGY

BİLKENT ENERJİ POLİTİKALARI ARAŞTIRMA MERKEZİ BÜLTENİ

Çevre Diplomasisi: Türkiye'nin Potansiyeli

07 10 12

PETROL SIZINTILARI
İÇİN SAÇ MATLARI

HAVA KİRLİLİĞİ
ANALİZİ

2022 YILINDA
DÜNYA GÜNÜ
NE ANLAM
İFADE EDİYOR?

Bu sayımızda...

04Çevre Diplomasisi: Türkiye'nin Potansiyeli

Devletlerin çevre ve iklim konusunda ortak kararlar alma zorunluluğu çevre diplomasisini başlatmıştır. İklim değişikliği, küresel ısınma, bölgesel sürdürülebilir kalkınma, doğal yaşamın korunması, biyolojik denge gibi tek bir ülke sınırları içinde oluşmayan sorunlar dünya vatandaşlarını yaygın olarak etkileyebilmektedir...

07Petrol Sızıntıları için Saç Matları

21. yüzyılda şimdiye kadar tarihimizde sayısız petrol sızıntısıyla karşılaştık. Bunları haberlerde izledik ya da gazetelerde okuduk. Bu sızıntıların çevre üzerinde sayısız uzun süreli etkileri olduğunu anlamak bilim insanı olmadan da mümkündür. Petrol sızıntıları 20. yüzyıldan beri bir kâbus olmuştur. Bu kazaların en yenilerinden biri....

10Hava Kirliliği Analizi

Sessiz bir katil olan hava kirliliği, dünya çapında yaşıyor ve ölüme yol açabilecek tehlikeler yaratmaya devam ediyor. Hava kirliliği, insan sağlığına ve bir bütün olarak çevreye zararlı kirlleticilerin atmosfere salınmasından oluşur. Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre, hava kirliliği nedeniyle her yıl yaklaşık yedi milyon insan ölüyor...

12.....2022 Yılında Dünya Günü Ne Anlam İfade Ediyor?

Dünya 22 Nisan 1970 tarihinde ilk Dünya Günü'nü kutladı. O günden bugüne gelirken ne yazık ki dünya her geçen yıl daha büyük sorunlarla baş başa kaldı. Geçtiğimiz son elli yıl içerisinde ülkelerin ekonomilerinin ve dünyadaki insan nüfusunun hızlı bir şekilde artmasıyla beraber bütün dünya kaynak sıkıntısı yaşamaya başladı...

EDİTÖR:

GÖKBERK BİLGİN

İLETİŞİM: gokberk.bilgin@bilkent.edu.tr

HAKKIMIZDA

Enerji Politikaları Araştırma Merkezi

Synergy, gönüllü yazarlar tarafından bilkenteprc.com'da yayınlanan haftalık çevrim içi bir bültendir. Okuyucularımızdan gelen geri bildirimleri memnuniyetle karşılıyoruz. Lütfen görüşlerinizi eeeps@bilkent.edu.tr adresine gönderiniz. Yayın Kurulu bildirimleri gözden geçirecek ve yer izin verdiği ölçüde paylaşacaktır. Bu bültenin içeriğinde yayınlanan yazılar tamamen yazarın sorumluluğundadır. Bilkent Enerji Politikaları Araştırma Merkezi'nin veya üyelerinden herhangi birinin görüşlerini yansıtmayabilir.

BRENT PETROL

110.81 \$/VARİL

BENZİN

20.44 ₺/LT

USD/TRY

14.86

DİZEL

22.19 ₺/LT

EUR/TRY

15.72

FUEL OIL

14.49

Çevre Diplomasisi: Türkiye'nin Potansiyeli

Büşra Selin Kartal

Devletlerin çevre ve iklim konusunda ortak kararlar alma zorunluluğu çevre diplomasisini başlatmıştır. İklim değişikliği, küresel ısınma, bölgesel sürdürülebilir kalkınma, doğal yaşamın korunması, biyolojik denge gibi tek bir ülke sınırları içinde oluşmayan sorunlar dünya vatandaşlarını yaygın olarak etkileyebilmektedir. Ayrıca, sınıraşan sorunlar ülkelerin işbirliği yapmasını gerektirmektedir. Devletlerin çevre ve iklim konularında önlemlerinin ve alınan önlemleri düzenlemelerini sağlayan çevre diplomasisi sayesinde sorumluluklarını yerine getirmeyen devletlere yaptırım uygulanması mümkündür. Devletlerin çevre konusunda yaptıkları çok taraflı anlaşmalardan çatışmaların çözümüne kadar her türlü çevre politikasını kapsar. Özellikle güvenlik ve siyasi konularda iş birliği yapmak istemeyen devletler, çevre gibi diğer ülke kamuoyunu iyi yönde etkileyecek konularda diplomasi yapmayı tercih etmektedirler. Ayrıca sadece iki ülke bile çevre hassasiyetlerini gidermek için konferans ve çalıştaylar düzenleyebilir ve anlaşmalar imzalayabilir. Diplomatik bağlarını güçlendirmek isteyen ülkeler için çevre diplomasisini en iyi seçeneklerden biri haline getiriyor. Terim, başlangıçta sadece ulus devletlerin çevresel kaygılarla ilgili diplomatik çalışmalarını kapsasa da,

günümüzde iklim ve çevre konularının karmaşıklığı ve farklı aktörlerin katılımıyla daha kapsamlı hale gelmiştir. Sadece devletlerin değil, sivil toplum kuruluşlarının ve sivil toplum kuruluşlarının da bu alanda yer alması devletlerin çevre politikalarına öncelik vermesini kolaylaştırır. Bu kuruluşlar aynı zamanda diplomasi araçları olarak da hareket ederler.

Çevre diplomasisi günümüzde yoğun olarak kullanılsa da kavramın tarihi o kadar eskiye gitmemektedir. Kavramın ortaya çıkışının, ülkelerin çevre bilincini artırmaya ve çevre konusunda ortak sorumluluk almanın gerekliliğini fark etmeleriyle başladığı söylenebilir. 1960'lı yıllarda çevresel kaygıların artmasıyla 1972'de düzenlenen "Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı", daha sonra Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)'in kurulmasında rol oynayacak olan uluslararası konferanstır. 1973 yılında kurulan UNEP, çevre diplomasisinin temel taşı olarak kabul edilmektedir. Bundan önce ikili çevre anlaşmaları olmasına rağmen, UNEP tüm bu çabaları koordine etmek için uluslararası bir organ olarak hareket etmektedir. Bu tarihten sonra uluslararası temasların arttığı görülmektedir. Ayrıca çevre ve ekonomik kalkınmayı birbirinden ayrı ve

çelişkili iki kavram olarak görmek yerine ikisinin bir arada olabileceği anlayışı kabul edilmeye başlanmıştır. Ülkeler sürdürülebilir kalkınmaya öncelik vermeye başlamış ve bu konu birçok çevre ve iklim zirvesinin ana konularından biri haline gelmiştir. Bu anlayışla BM Genel Kurulu çevre ve kalkınma kavramlarını birleştirerek 1983 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nu (WCED) kurmuştur. 1987 yılında WCED'e başkanlık eden Brundtland'ın adını verdiği Brundtland Komisyonu Raporu'nda sürdürülebilir kalkınmanın resmi tanımı şu şekildedir: "Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılayan kalkınma."

Türkiye çok sayıda uluslararası çevre sözleşmesine taraftır ve özellikle 90'lı yıllardan itibaren çevre ve iklim konulu uluslararası çalışmalara katılımın yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye'nin emisyon azaltım taahhüdü olmamasına rağmen 2009 yılında Kyoto Protokolü'ne taraf olmuştur. Ancak, Kyoto Protokolü 2020'de sona erdi. Paris Anlaşması, 2021 yılında Türkiye'de parlamento tarafından onaylandı ve yürürlüğe girdi. Ayrıca Türkiye birçok bölgesel çevre anlaşmasına taraftır. Türkiye, 2002 yılında

Akdeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi'ne taraf olmuş ve 2021 yılında 22. Taraflar Konferansına ev sahipliği yapmıştır. Karadeniz'in Korunmasına Dair Sözleşmeye taraf olan Türkiye, bölgede kirliliğin artmasına karşı çalışır ve Karada Bulunan Kirleticiler Kontrol Faaliyet Merkezi'nin çalışmalarını aktif olarak koordine eder. Ülkemiz ayrıca UNEP'in birçok projesine katılmakta ve UNEP Çevre Fonu'na düzenli olarak mali destek sağlamaktadır.

Çevre diplomasisi sayesinde küresel ve bölgesel birçok çevre ve iklim sorununa çözüm aranırken, çevre sorunu diğer diplomasi alanlarıyla ortak sorunlarla karşılaşmaktadır. Dış politikada önemli bir konuda harekete geçmek, bazen iç politikadaki önceliklerle çatışabilmekte, bu da çevre ve iklim sorunları açısından ciddi bir engel teşkil etmektedir. Özellikle farklı çıkar gruplarının çatışmaları bu alanı etkilemektedir. Örneğin, karbon emisyonlarını azaltmak için uluslararası anlaşmaları taahhüt eden bir ülkede, iş grupları planlandığı gibi karbon emisyonlarını azaltamayacaklarından endişe duyabilir. Bu durum hükümet üzerinde baskıya neden olabilir. Ayrıca mevcut trend sürdürülebilir kalkınma olsa da her ülkenin gündeminde olduğunu söyleyemeyiz. Bunun için

ülkelerin bazı şartları yerine getirmesi gerekiyor ve bölgesel terör gibi sebepler ülkelerin sürdürülebilirliği arka plana koymasına neden oluyor. Bir hükümet bunu gündemine alsa bile ülkedeki çıkar gruplarının tepkisiyle karşılaşabilir. Ayrıca uluslararası arenanın yaptırım uygulayamaması, diplomasinin genel açmazlarından biri olarak çevre diplomasisini de etkilemektedir. Düzenlemeyi sağlayacak ve kısmi yaptırımı sağlayacak yeni çözümler bulunmalıdır.

Ancak bu tür diplomasinin zorlukları bir yana, çevre diplomasisine yönelen ülkeler için ciddi bir kamu diplomasisi potansiyeli bulunmaktadır. Ülkelerin diğer sorunlarını bir kenara bırakarak çevre için taviz verme çabaları, diğer ülke insanlarında iyi bir izlenim bırakmaktadır. Ayrıca çevre hassas bir konu olduğu için dünyada lider olmak için iyi bir imaj oluşturacaktır. Ayrıca olimpiyatlar gibi organizatör ülkeye katkı sağlayan uluslararası etkinliklerin düzenlenmesi gibi uluslararası çevre zirveleri, forumlar ve etkinlikler

de hem ekonomi, hem ağ hem de imaj açısından büyük faydalar sunmaktadır. Ülkelerin onlarca zirve düzenlemesi ve az sayıda anlaşmanın sonuçlanması, zirvelerin genellikle siyasi tiyatro olarak görülmesine neden oluyor. Ancak ülkelerin birbirlerine sorumluluklarını aktardıkları ülkeler arasında bir iletişim aracı olarak görülebilir. Bu açıdan çevre diplomasisinin merkezi olma yarışının olduğu söylenebilir. Türkiye, hem küresel diplomatik ağını genişletmek isteyen hem de büyük çevresel kaygıları olan bir ülkedir. Dolayısıyla çevre diplomasisinde öncü rol oynama potansiyeline sahiptir. Burada yeterlilik kriteri, çevre ve iklim açısından mükemmel bir örnek olmak değil, çevre ve iklim konusunda en çok çabayı gösteren, sonuçta çevresel kaygıların azaltılmasına da yardımcı olan örnek bir ülke olmaktır.

Petrol Sızıntıları için Saç Matları

Gölce Özdilekcan

21. yüzyılda şimdiye kadar tarihimizde sayısız petrol sızıntısıyla karşılaştık. Bunları haberlerde izledik ya da gazetelerde okuduk. Bu sızıntıların çevre üzerinde sayısız uzun süreli etkileri olduğunu anlamak bilim insanı olmadan da mümkündür. Petrol sızıntıları 20. yüzyıldan beri bir kâbus olmuştur. Bu kazaların en yenilerinden biri 2010'da oldu ve resmi olarak insanlık tarihinin en büyük petrol sızıntısıydı. Üstelik ne yazık ki tesadüfiydi. Bu kaza literatüre BP Deepwater Horizon Petrol Sızıntısı olarak geçti. Patlama gerçekleşikten sonra resmi olarak 11 kişinin öldüğü açıklandı. Ancak 12 yıl sonra bile, sızıntıdan kaç kişinin ve hayvanın etkilendiğinden emin değiliz.

20 Nisan 2010'da Meksika Körfezi'ndeki Macondo Prospect'te faaliyet gösteren petrol sondaj kulesi Deepwater Horizon patladı ve battı. Olay patlamayla bitmedi, petrol sızıntısı yaklaşık üç ay devam etti ve okyanusa 4 milyon galon petrol dökülmesine neden oldu. Olay milyarlarca dolarlık davalarla devam etti ama ne yazık ki yaşananları geri alamadı. Petrol sızıntısının yarattığı pisliği temizlemek için hem şirket hem de Amerikan hükümeti tarafından milyarlarca dolar harlandı. Ancak tüm çalışmalar bölgeyi eski haline getirebilmek için yeterli değildi. National

Geographic'in yaptığı çalışma uzmanların, 2020'de kazanın yarattığı etkilerinden hala emin olmadığını ve uzun vadede başka sonuçlar da beklediklerini ortaya koydu. Çevreyi iyileştirmek ve başka bir sızıntıyı önlemek için kullanılan teknolojinin kendisi 2010'dakiyle aynıydı.

BP, petrol sızıntılarını temizlemek için hem beklendiği kadar etkili olmayan hem de kullanımı tartışmalı birkaç yöntem kullandı. Bu yöntemler fiziksel ve kimyasal olarak sınıflandırılıyor. Petrol sızıntısının alanlarda yayılmasını önlemenin fiziksel yolu, basitçe fiziksel bariyerler kullanmaktır. Bu bariyerler, plajlar ve çiftlik alanları gibi önemli yerlere yerleştirildiler. Ayrıca, yüzeydeki yağı emmek için sorbentler ve özel süngerler yerleştirildi. Petrol yanıcı olduğu için bazı bölgelerde yakma yöntemini kullanıldı. Ancak bu, petrolün yarattığı etkilerden kurtulmanın en güvenli yöntemi değildi. Öte yandan, kimyasal yöntemler biraz tartışmalı ve insanlar bu yönetime tepki gösterdi. Dağıtıcılar, petrol moleküllerini daha küçük parçalara ayırmak için kullanıldı, böylece ya dalga onlardan kurtulacaktı ya da bakteri veya diğer mikroorganizmalar zaman içinde ondan kurtulacaktı. Ne yazık ki, kullanılan dağıtıcı da çevre dostu değildi ve bu da çevre ve canlılar

için sayısız sağlık tehlikesine yol açtı. Bu yöntemin yan etkisi, daha küçük petrol moleküllerinin okyanusların dibini kaplaması ve mercan resiflerini korkunç şekilde etkilemesi oldu.

Saç Matı Nedir?

Kulağa iğrenç gelse de, saç bir numaralı yağ emicilerden biridir. İnsan saçı ve diğer çiftlik hayvanlarının saçı da işe yarar. Bu fikir 1999 yılında Lisa Gautier tarafından bir proje olarak ortaya çıktı. Saçın vücudun ürettiği doğal yağı emdiğini fark eden bir kuaför fikrinden etkilendi. Ne de olsa bununla başa çıkmak için şampuanlar kullanıyoruz. Saç matları adı verilen bir ürün yarattılar. Evlerden, çiftliklerden ya da kuaför salonlarından zaten atacakları saçları bağışlayan bağışlar toplayarak önce sosis gibi görünen bir saç demeti oluşturdular, saçlar naylon ceplerde toplanıp atılacak, petrolü emdikten sonra toplayacaklardı.

Daha sonra, kullandıkları parçalanmayan naylon miktarını azaltmak için ürünlerini halıya benzeyen bir saç matıyla değiştirdiler. Saniyeler içinde saçın, BP'nin kullandığı kimyasallardan veya fiziksel bariyerlerden çok daha fazla petrol toplaması büyüleyiciydi. En önemlisi, hem çevre dostu hem de üretimi daha ucuzdu. Ancak, BP bu saç matlarını okyanusu temizlemek için kullanmaya istekli değildi, bu da bir diğer tartışmalı bir konu.

Büyük Şirketler Neden Saç Matı Kullanmadı?

İlk başta, bu olay gerçekleştiğinde Lisa, olası bir ortaklık hakkında BP'ye ulaştı. Ancak kendisine geri dönmediler. Sonuç olarak bilim insanları, çevre dostu olmayan polipropilen ile yaptıkları keçeli matlar kadar etkili olmadıkları sonucuna vardılar. Ulusal Okyanus ve Atmosfer İdaresi'nin (NOAA) Meksika Körfezi Afet Müdahale Merkezi direktörü Charlie Henry'ye göre, saç matlarının dezavantajı,

suda ıslandıklarında ağırlaşacakları ve batacak olmalarından kaynaklanıyordu. Batar batmaz, zaten topladıkları petrolü derinlere salarlardı. İlk bakışta bu geçerli bir argüman gibi görünüyor. Ancak, başka tartışılmalı fikirler de var. Konu hakkında yapılan bilimsel çalışmanın baş yazarı, çevre bilimci Dr. Megan Murray'e göre, özellikle köpek kürkü, petrol sızıntısını temizlemede şaşırtıcı derecede iyiydi ve insan saçından ve hayvan kürkünden dökülenlerin çıkarılması keçeli mat kullanmaktan çok daha kolaydı.

Saç matlarını kullanmama konusundaki endişenin çevresel endişelerle değil finansal endişelerle ilgili olduğunu düşünüyorum. Bugün araştırmalarım göre çok sayıda keçeli mat üreticisi var. Ancak BP'nin kullandığının üreticisinden emin değilim. Bu ürünlerin sadece petrol sızıntısı felaketlerinde kullanılma ihtimali oldukça yüksek. Neyse ki, bunun için küçük bir pazar var. Saç ve kürk matı

üreticileri ürünlerini BP'ye satmak istediler ve muhtemelen daha küçük miktarlarda üretip bağışlarla çalışıyor olsalar da keçeli matlar o zamanlar oldukça büyük bir rakipti. Ancak sürece bakıldığında, üretimlerini artırmaya hazırdılar. 2010'dan beri Lisa, ürünlerinde ilerleme kaydetti ve sürdürülebilir bir çevre için başka projeler başlattı. Benim için saç matları, gezegeni daha iyi bir şekilde önemsemek için akıllıca bir seçim olmaya devam ediyor ve gelecekte popüler hale geleceğini ümit ediyorum.

Hava Kirliliği

Analizi

Büşra Öztürk

Sessiz bir katil olan hava kirliliği, dünya çapında yaşıyor ve ölüme yol açabilecek tehlikeler yaratmaya devam ediyor. Hava kirliliği, insan sağlığına ve bir bütün olarak çevreye zararlı kirlleticilerin atmosfere salınmasından oluşur. Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre, hava kirliliği nedeniyle her yıl yaklaşık yedi milyon insan ölüyor. Hava kirliliğinin kanserin en önemli çevresel nedeni olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, hava kalitesi, dünyanın iklimi ve ekosistemleri ile ayrılmaz bir şekilde bağlantılıdır ve bu da iklim değişikliği sorunuyla doğrudan ilişkili olmasını sağlar.

Hava kirliliğinin birçok nedeni vardır. Fosil yakıt kullanan gelişen endüstriyel girişimler hava kirliliğinin artmasında önemli rol oynamıştır. Çünkü fosil yakıtların yanması atmosfere gazlar ve kimyasallar salmaktadır. Ayrıca İklim ve Temiz Enerji uzmanları, hava kirliliğinin enerji kullanımı ve üretiminden de kaynaklandığını belirtiyor. Özellikle yıkıcı bir geri besleme döngüsünde, hava kirliliği iklim değişikliğine katkıda bulunup ve onu şiddetlendiriyor. Yani iklim değişikliği ile hava kirliliği arasındaki ilişkide öyle bir döngü var ki CO2 iklim değişikliğine neden olurken iklim değişikliği de hava kirliliğine neden oluyor.

Fosil yakıtların yanması sonucu üretilen partiküllerden oluşan hava kirliliğinin birçok nedeni aynı zamanda sera gazı emisyonu kaynaklarıdır. Askıda kalan parçacıklar araba emisyonlarından, fabrikalardan gelen kimyasallardan, toz, polen ve küf sporlarından vb. kaynaklanabilir. Belirtilen kirleticiler Siyah Karbon (BC), Karbon Monoksit (CO), Azot Dioksit (NO2), Ozon (O3) ve Kükürt Dioksittir (SO2). Ek olarak, belirli maddeler (PM2.5 ve PM10), hava kirliliği açısından insan sağlığını en çok tehdit eden unsurlardır. Yüksek düzeyde partiküllere uzun süre maruz kalmak akciğerlerin enfeksiyonları temizleme yeteneğini zayıflatıldığından ve zayıflamış bağışıklık nedeniyle enfeksiyonlarla savaşma kapasitelerini azalttığından, DSÖ onları 2013 yılında kanserojen ilan etmiştir.

İlginç olan şu ki, iklim değişikliğinde en çok dikkat çeken CO2, diğer kirleticiler kadar kirlitici indeksinin temel bir parametresi olarak kabul edilmiyor. CO2 en çok endişe edilen gazdır çünkü ısınmanın çoğuna CO2 neden olmuştur ve etkisinin devam etmesi beklenmektedir. CO2 yapısından kaynaklanmaktadır. Güneş ışığının atmosferden geçmesine izin vererek, bir seranın camı gibi güneşten

gelen ısıнын hapsedilmesini sağlar. Bir seranın sıcak iç mekanı, atmosferdeki gazların dünyanın yüzeyini nasıl sıcak tuttuğunun basit bir metaforudur. CO₂'nin yoğunluğu arttıkça, dünya atmosferinin içinde daha fazla ısı tutulur. CO₂ eksikliği olsaydı, güneşten yeterince ısı çekilemeyeceği için bir buzul çağı olurdu. Bu nedenle, dünyanın inanılmaz derecede hassas bir dengeye ihtiyacı var. CO₂, diğer sera gazları gibi doğrudan öldürücü bir gaz değildir. Örneğin, 40.000 ppm'de (milyonda parça) CO₂ yaşamı tehdit edebilirken, 800 ppm'nin üzerindeki konsantrasyonlar dakikalar içinde yaşamı sonlandırabilir.

Hava kirliliğine neden olan kirleticiler, çeşitli şirketler tarafından desteklenen hava kalitesi sensörleri kullanılarak ölçülmektedir. Bunlardan biri, devlet tarafından ölçülen ve araştırma düzeyinde verileri bir araya getiren gerçek zamanlı ve tarihsel bir hava kalitesi platformu sunan OpenAQ'dur. Veriler birden fazla kaynaktan toplanır ve açık kaynaklı bir platform aracılığıyla herkes tarafından erişilebilir. Bu web sitesinde dünya çapındaki verilere erişebileceğiniz gibi, Türkiye'nin farklı şehir ve bölgelerine ait verilere de ulaşmak mümkündür. Kaggle'da paylaşılan benzer bir hava

kirliliği analizini temel alarak mevcut veri analizinin bazı sonuçlarını paylaşmak istiyorum.

En tehdit edici kirletici PM₁₀ ile başlayarak, Türkiye'de PM₁₀ varlığının ölçülen değerinin 40 ug/m³ (mikrogram/metreküp) civarında değiştiğini gözlemlemek mümkündür. Bu değerler, Avrupa'daki referans dereceli monitörlerden alınan ölçümlerden oldukça yüksektir. Türkiye'de on ug/m³'ten daha az PM₁₀ varlığını temsil eden mavi noktaların olmaması da ilginçtir. Durum CO, NO₂, O₃ ve SO₂ gibi diğer kirleticilere benzer. Ortalama hava kalitesi verileri dikkate alındığında bir diğer heyecan verici sonuç ise dünya hava kirliliği sıralamasında Iğdır, Kocaeli ve Muğla'nın ilk sıralarda yer almasıdır. Bu sonuçlar, Türkiye'yi Avrupa bölgesinde en kirli havaya sahip 42 ülke arasında 7. sıraya yerleştiriyor. Sağlıklı ve yaşanabilir bir Türkiye için yetkililerin acilen çevre bilincini artıracak ve kirleticileri azaltacak önlemler alması gerekmektedir.

2022 Yılında Dünya Günü Ne Anlam İfade Ediyor?

Yaren Öztürk

Dünya 22 Nisan 1970 tarihinde ilk Dünya Günü'nü kutladı. O günden bugüne gelirken ne yazık ki dünya her geçen yıl daha büyük sorunlarla baş başa kaldı. Geçtiğimiz son elli yıl içerisinde ülkelerin ekonomilerinin ve dünyadaki insan nüfusunun hızlı bir şekilde artmasıyla beraber bütün dünya kaynak sıkıntısı yaşamaya başladı. Bunların yanında dünya ciddi biçimde bir kirlilik sorunu yaşarken bazı canlıların da nesilleri tükendi. Bu Dünya Günü'nü diğer günlerden farklı kılan durum ise Rusya ve Ukrayna arasındaki savaşın her geçen gün dünyayı enerji geleceği konusunda kolektif bir karar vermek zorunda bırakmasıdır. Bugün verilecek kararlar gelecek yıllardaki Dünya Günü'nün ne koşullarda gerçekleşeceğini şekillendirecektir.

Dünya Günü için Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres gezegeni yenileme ve doğayla bir arada barış içinde yaşama çağrısında bulundu. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu seneki mesajında gezegenin taşma noktasına geldiğini ve insanların hala gezegene umarsızca zarar vermeye devam ettiğinin altını çizdi. Dünyadaki kaynakların sürdürülebilirliğini dikkate almadan, vahşi yaşama, doğaya saygı göstermeden ve havayı, denizleri, toprağı bir çöplükmüşcesine kullanırken dünyanın pek de fazla zamanı kalmadı. Ekosistemlerin ve besin zincirlerinin çöküşe sürüklenmesini intihara benzeten Guterres doğaya karşı olan bu savaşı kazanmamızın

mümkün olmadığını belirterek bu savaşa bir son vermek gerektiğini söyledi. Aynı zamanda küresel sıcaklık artışını 1,5 derece ile sınırlamayı başarmak için bir iklim planına, biyolojik çeşitliliği korumak için daha keskin adımlara gerek olduğunu söyledi. Atılacak olan adımların hem gezegeni koruyacağını hem de milyonlarca insana yeni iş imkânı sunacağını belirten Guterres dünya için daha çok çalışma çağrısında bulundu. Diğer bir tarafta ise Berlin, Varşova, Brüksel ve başka bölgelerdeki iklim eylemcileri Dünya Günü için çeşitli protestolar düzenleyerek Avrupa'nın Rus petrol ve doğal gaz ithalatını durdurması ve fosil yakıtların artık kullanılmaması gibi taleplerini dile getirdiler. Bazı iklim eylemcileri protesto için Alman büyükelçiliklerini hedef alırken Alman hükümetinin ülke ekonomisine zarar gelmemesi için ithal edilen Rus petrol ve doğal gazına ambargo uygulamama politikalarını eleştirdi. Brüksel'de bulunan Almanya'nın Avrupa Birliği Temsilciliği'nde bir araya gelen yaklaşık elli aktivist kendilerini Ukrayna bayraklarına sarıp kan rengine boyanmış giysileri görünecek şekilde yerde yatarak "Ukrayna gibi cesur ol!" sloganıyla seslerini duyurmaya çalıştılar. Ukraynalı eylemcilerden biri olan Nastya Pavlenko, Rusya'dan ithal edilen doğal gaz ve petrolün sadece Ukrayna'daki savaşı değil iklim krizini de finanse ettiğini dile getirdi. Ayrıca, iklim değişikliği sonucunda yok olacak hayatların, tükenen nesillerin ve Ukrayna'da ölmekte olan çocukların hayatlarının hiçbir para

ile karşılaştırılamayacağını bilmesi gerektiğini söyledi. Ukrayna'nın batısında yer alan Lviv kentinde ise bir düzine aktivist dünyanın diğer bölgelerindeki protestolara benzer bir şekilde "Hemen ambargo!" yazan pankartlarla Dünya Günü'nde protesto düzenledi.

Şöyle bir gerçek var ki Rusya'nın 24 Şubat'ta Ukrayna'yı işgal ettiği günden bugüne Avrupa Birliği ülkeleri Rusya'dan fosil yakıt ithalatına 41,2 milyar dolardan fazla para harcadı. Bu ülkeler hala doğal gaz ithalatlarının yüzde 40'ını Rusya'dan gerçekleştiriyor. Avrupa Birliği'ne üye olan 27 ülke gerek Rus bankalarını gerek iş adamlarını hedef alan büyük ölçekli yatırımların bir parçası olarak Ağustos ayından itibaren Rusya'dan kömür ithalatını yasaklamayı kabul ettiler. Ancak Almanya ve İtalya gibi Rusya'ya enerji sektöründe bağımlılıkları yüksek olan ülkeler kesin bir karar açıklamak yerine önümüzdeki birkaç yıl içerisinde Rusya'dan doğal gaz ithal etmeyi bırakabileceklerini açıklamayı tercih ettiler. Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin başladığı günden beri bazı büyük şirketler itibarlarını korumak ve yasal sıkıntılar yaşamamak amacıyla Rus doğal gazından ve petrolünden kendi istekleri doğrultusunda uzak duruyorlar. Öte yandan Avrupa ülkeleri, Almanya ve Macaristan gibi ülkelerin eğer olmazsa ekonomik sıkıntılar yaşayabileceklerini belirttikleri Rus yakıtlarına hala keskin bir ambargo uygulayıp uygulamama konusunda karar birliğine varmış değiller.

Ambargo konusunda karşıt görüşe sahip olan Almanya Başbakanı Olaf Scholz yaptığı açıklamada Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in herhangi bir ekonomik tartışmaya açık olması durumunda, bu savaşı başlatmayacağını söyleyerek Avrupa Birliği ülkeleri tarafından uygulanacak herhangi bir doğal gaz ambargosunun da Rusya ve Ukrayna arasındaki savaşı bitirmeyeceğini dile getirdi.

İklim değişikliğinin ve savaşın dünya üzerindeki etkileri her geçen gün daha belirgin hale geliyor ve bununla birlikte sürdürülebilir bir dünya için kolektif bir şekilde daha çok çalışmak gerekiyor. Dünya Günü, yaşanabilir bir dünya için her yıl bir milyardan fazla insanın davranışlarını değiştirmek ve aynı zamanda yerel, ulusal ve küresel bağlamda politikalar ve yasalar oluşturmak için bir eylem günü olarak tanımlanıyor. Elbette ki yaşanabilir bir dünya için tek bir gün sembolik bir değer ifade etse de özellikle 21.yüzyılda hala savaşa sahne olan 2022 yılında böyle bir gün büyük önem taşıyor. Bu günü insanlar yürüyüşlere katılıp çöp toplayarak ya da ağaç dikerek çeşitli şekillerde kutlamayı tercih etseler de önemli olan nokta ertesi gün bunların tam aksini yapmayarak doğayı ve dünyayı olabildiğince korumak. Gerçek kutlama iklim hedeflerine ulaşıldığı sürdürülebilir bir dünyada yaşamak olacaktır.

Enerji
Politikaları
Araştırma
Merkezi

bilkenteprc.com